

De fysiske rammer til håndværk og design

De fysiske omgivelser har stor betydning for nogle mennesker, mens andre ikke skænker dem en tanke. Spørgsmålet er, om rummets betydning helt kan undlades i forbindelse med læring?

Rummets didaktik

Værkstedernes fysiske rammer og indretning har stor betydning for de læringsprocesser, der skal finde sted i faget håndværk og design. Værkstedets rum taler til elever og undervisere gennem deres møblement, indretning, organisering og æstetiske udformning.

På den måde fortæller værkstedet, hvilke former for læringsaktiviteter der er mulige og ønskelige. Har rummet en identitet, som fortæller om, hvilken handling, der skal foregå netop her?

Forskeren og arkitekten Inge Mette Kirkeby har udviklet en teori om, at rum kan have en hård eller en svag funktionalisme og herigennem kan være stærkt eller svagt kodede i forhold til det, de skal benyttes til. Ifølge hendes teori skal værkstedets rum til håndværk og design afspejle en typisk proces i faget. Her skal både være rum til idéudvikling og produktion. Der skal være værkstedsrum med mulighed for en bred vifte af håndværk og materialer samt et område til udstilling og evaluering. Med rum mener hun ikke konkrete fysiske adskilte rum. Det handler om at skabe et rum for, at de forskellige processer kan foregå.

Rum til innovative processer

Hvis faget skal kunne leve op til den didaktik, som Fælles Mål for håndværk og design beskriver, skal værkstederne indrettes herefter. Det er den håndværksmæssige virksomhed og designprocessen, der udgør fagets kerneområder. Samtidig efterlyses de kreative, innovative og entreprenante kompetencer, så disse bør også tænkes ind i etableringen af det faglige værkstedsmiljø.

For at faget kan fungere optimalt, er det hensigtsmæssigt at samle de forskellige værksteder i ét sammenhængende værkstedsmiljø. Det betyder, at eleverne kan gå fra det

ene værkstedsrum til det andet alt efter, hvor de er i selve processen - og alt efter, hvad eleven har behov for at udføre. Det kan være en god idé, at værkstedsrummene kan adskilles med eksempelvis en skydedør. Afhængig af, hvilket læringsforløb eleverne skal arbejde med, kan det være fornuftigt at afgrænse området. Skal eleverne for eksempel lære at sy på symaskine, kan det være en fordel udelukkende at arbejde i tekstilværkstedet.

Mange skoler planlægger, at der i håndværk og design-timerne er to undervisere til én klasse eller tre undervisere til to klasser, men det afhænger selvfølgelig af de muligheder, værkstederne giver. Der er dog også tilfælde, hvor en underviser står alene med én klasse og skal overskue værkstederne og materialemulighederne. Her kan det også være en fordel at kunne afgrænse værkstedsmiljøet fysisk.

I forbindelse med undervisningen i træ og metal er der skærpet tilsyn. Det betyder, at eleverne ikke må være alene tilstede i værkstedsmiljøet. Det vil derfor være en stor fordel, at indretningen er udført, så det skærpede tilsyn let kan lade sig gøre. Blandt andet vil det være fordelagtigt med vinduespartier mellem de enkelte værksteder, så man som underviser har et godt overblik over elevernes læringsaktiviteter.

Arbejder i praksisfællesskaber

Et af de aspekter, som der lægges stor vægt på i håndværk og design, er arbejdet i praksisfællesskaber. I sådanne fællesskaber opstår der i højere grad nye ideer, og eleverne får mulighed for at hjælpe og assistere hinanden i både design- og håndværksprocesser. Derfor bør indretningen også tilrettelægges efter disse intentioner, fordi eleverne er mest kreative og ideskabende, når de er i fleksible og gruppebaserede læringsmiljøer.

Generelt vil det være godt for elevernes læreproces, at lysforhold, gulvbelægning, fladerne i rummet og akustikken er hensigtsmæssige for deres læring (Se Når klokken ringer BAR, Branchearbejdsmiljørådet 2014). Ved etableringen af et nyt værkstedsmiljø vil det være oplagt at tage

Åbninger og vinduer i væggene skaber fleksibilitet og får værkstederne til at hænge sammen.

Ved opsætning af moodboards kan bæggen fungere som et redskab, hvor elevernes designproces vises frem. Skitser, ideer og tanker deles med andre. Moodboards skaber dynamik og inspiration i rummet.

udgangspunkt i de brugere, der skal have deres daglige gang i værkstedet. Deres ønsker og idéer bør danne udgangspunkt for, hvordan ombygningen tilrettelægges. Det gælder både lærerne, pædagogerne og eleverne.

Bogen "Håndværk & Design – et fag i skolen" (Hans Reitzels Forlag/2016) af Ove Eskildsen og Rachel Zachariassen indeholder en række konceptuelle tanker om, hvordan man kan indrette inspirerende læringsrum til Håndværk og design.

Cand. Pæd. Didaktik Materiel kultur
Rachel Zachariassen
Kompetenceudvikling og Undervisningsmidler

Tilmeld dig på
ucl.dk/kurserogvidereuddannelser